

Rapport invånardialog Uppdatering regionalt trafikförsörjningsprogram (RTP)

Beredning för invånardialog

Innehåll

Innehåll	2
1 Bakgrund.....	3
1.1 Uppdrag Uppdatering regionalt trafikförsörjningsprogram (RTP) från regionfullmäktige.....	3
1.2 Syfte	3
1.3 Metod	3
1.4 Fråges tällningar	4
2 Om beredningen för invånardialog.....	4
3 Om regionalt trafikförsörjningsprogram (RTP).....	5
4 Resultat.....	6
4.1 Genomförande	6
4.2 Sammanfattning från dialoger och webbsvar	7
4.2.1 Vad är bra med kollektivtrafiken?	7
4.2.2 Vilka utmaningar ser du med kollektivtrafiken?.....	8
4.2.3 Hur skulle du vilja att kollektivtrafiken utvecklas?	9
4.2.4 Vad behövs för att kollektivtrafiken ska utvecklas som du vill?.....	10
4.2.5 Vad behövs för att fler ska välja att resa kollektivt?	11
4.3 Beredningens analys och slutsatser	12
4.4 Beredningens förslag	13

1 Bakgrund

1.1 Uppdrag Uppdatering regionalt trafikförsörjningsprogram (RTP) från regionfullmäktige

Regionfullmäktige uppdrog 2025-02-11 § 36 till beredning för invånardialog att genomföra invånardialog om uppdatering av regionalt trafikförsörjningsprogram (RTP).

Beredning för invånardialog har därefter arbetat med att ta fram en struktur, upplägg och tidplan för invånardialoger under våren 2025, vilken godkändes av beredningen vid ett sammanträde 2025-05-12 och som presenteras under rubrik 1.3 Metod. I detta arbete har även tjänstepersoner inom Kollektivtrafikförvaltningen deltagit.

1.2 Syfte

Syftet med invånardialogen är att utgöra ett komplement till det uppdateringsarbete som sker inom projektet så att västmanlänningar som inte är knutna till någon organisation eller motsvarande kan komma med inspel och diskutera kollektivtrafikens utveckling.

Ett viktigt klargörande är att invånardialogen syftar till länets kollektivtrafik oavsett vilken huvudman som ansvarar för frågan. Deltagarna bjöds in till att diskutera de frågor som är viktiga för dem, oavsett om det är kommun, region, stat, bolag eller annan som har ansvaret.

1.3 Metod

Beredningens invånardialoger genomfördes i formen idéverkstäder som är ett slags workshop med diskussioner i grupp. Den övergripande tanken för idéverkstäderna är att deltagarna i grupp och gemensamt diskuterar kollektivtrafiken utifrån vad som är bra, vilka utmaningar som finns och vilken utveckling invånarna vill se. Därefter diskuterades vad som behövs för att få till den utveckling deltagarna vill ha och vad som behövs för att fler ska välja att åka kollektivt.

Dialoger genomfördes i länets samtliga kommuner under maj till september. Det genomfördes även en digital invånardialog via Teams. Vid dialogerna deltog ett antal ledamöter från beredningen med tjänstepersonsstöd från Regionkansliet och Kollektivtrafikförvaltningen.

Dialogerna arrangerades i lokaler som är samlingspunkter på orten och därmed lätta för invånarna att hitta till. Planering med inbjudan, kommunikation och marknadsföring av dialogerna skedde i samarbete med Centrum för kommunikation, Kollektivtrafikförvaltningen/VL och via kontakt med aktuell kommun.

Till projektet skapades en webbsida med information om dialogerna och anmälan till den digitala dialogen. På webbsidan gick det även att lämna synpunkter och förslag utifrån frågeställningarna.

Resultatet från dialogerna och insamlat material sammanställs i den här rapporten som kommer att överlämnas till regionfullmäktige och kollektivtrafiknämnden.

Dialogernas slutsatser sorterats i möjligaste utifrån olika teman och resultatet presenteras så som det framfördes under dialogerna. Beredningen har inte tagit hänsyn till vad som eventuellt redan finns och genomförs, är planerat eller vad som är ogenomförbart av olika anledningar.

1.4 Frågeställningar

Inför dialogerna har ett flertal frågeställningar diskuterats inom beredningen och tjänstepersoner med ansvar för uppdateringen av RTP. En avvägning gjordes för att diskussionerna skulle hamna på en detaljnivå som länsinvånarna kunde relatera till och som samtidigt var användbart till uppdateringen av programmet.

De frågor som dialogerna avsåg att besvara var fördelade i två områden; nulägesanalys respektive behov av resurser och insatser:

- Vad är bra med kollektivtrafiken?
- Vilka utmaningar ser du med kollektivtrafiken?
- Hur skulle du vilja att kollektivtrafiken utvecklas?

- Vad behövs för att kollektivtrafiken ska utvecklas som du vill?
- Vad behövs för att fler ska välja att resa kollektivt?

2 Om beredningen för invånardialog

Beredningen för invånardialog arbetar med att följa viktiga frågor för demokratin och invånarna i länet. Beredningen ska utifrån regionfullmäktiges uppdrag bland annat:

- Genomföra invånardialog i de frågor som beslutas av regionfullmäktige eller regionstyrelsen. Beredningen ska utifrån genomförd invånardialog lämna förslag till regionfullmäktige.

För att en fråga ska bli aktuell för invånardialog krävs att frågan är en framtidsfråga, är påverkansbar, har ett länsperspektiv och att den finns upptagen i regionplanen.

De elva ledamöter som är valda till beredningen ska också arbeta med att utveckla formerna för dialog mellan politikerna som styr Region Västmanland och invånarna i Västmanland.

Beredningens ledamöter:

- Maria Dellham, ordförande, Västerås
- Victoria Kihlström, Sala
- Elin Johansson, Sala
- Elisabeth Wäneskog, Västerås
- Sven Fallgren, Surahammar
- Kent R Pettersson, Surahammar
- Sven Frank, vice ordförande, Sala
- Nelda Morosini Oelze, Västerås
- Ricky Sten, Skinnskatteberg
- Majja Neverland, Västerås
- Christina Ulvede, Västerås

3 Om regionalt trafikförsörjningsprogram (RTP)

Alla regioner ska enligt Lag (2010:1065) om kollektivtrafik ta fram ett regionalt trafikförsörjningsprogram. Nuvarande program fastställdes av regionfullmäktige i september 2021 och ska uppdateras minst en gång per mandatperiod.

Trafikförsörjningsprogrammet ska utgå från den regionala utvecklingsstrategin (RUS) för Västmanland samt den regionala systemanalysen (RSA). Den regionala utvecklingsstrategin för Västmanland är en gemensam målbild för hur det framtida livet i Västmanland ska vara. Trafikförsörjningsprogrammet ska utgå från målen för regionens utveckling men fokusera på utvecklingsbehovet för kollektivtrafiken.

Programmet ska innehålla

- Långsiktiga mål för länets kollektivtrafik.
- Behovet av regional kollektivtrafik i länet, det vill säga både trafik med allmän trafikplikt och kommersiell trafik.
- Åtgärder för att skydda miljön.
- Tidsbestämda mål och åtgärder för att anpassa kollektivtrafiken med hänsyn till personer med funktionsnedsättning

- Bytespunkter och linjer som ska vara fullt tillgängliga för alla resenärer.

Under 2025 genomförs ett omfattande arbete med att uppdatera RTP och den uppdaterade versionen planeras vara klar för beslut i regionfullmäktige under första halvan av 2026.

4 Resultat

4.1 Genomförande

Dialogtillfällena har kommunicerats via pressmeddelande, nyhet på www.regionvastmanland.se, Facebook-inlägg och Instagram-händelse med sponsring och flyer för utdelning. Information om dialogerna har även kommunicerats med hjälp av VL på kommun- och länsbussar i form av dubbelsidiga fönsterskyltar och kommunanpassade informationsfilmer. En kommunikationsomgång genomfördes i maj och en i augusti.

Vidare har dialogtillfällena marknadsförts via anpassade annonser i Magazin24, Salabladet, Här & Nu - längs Strömsholms kanal, Västerås Tidning, Annonssbladet Börsen samt Lokalt i Avesta och Norberg. Västerås Tidning skrev om projektet och delade länk till projektets hemsida på sin Facebook-sida.

Beredningen kontaktade länets kommuner och bad dem sprida information om dialogerna. Ett flertal kommuner skrev om dialogerna på sin hemsida och delade beredningens Facebook-inlägg på kommunens Facebook-sida.

Projektets hemsida besöktes av 452 personer medan nyheten om invånardialogen på regionens startsida besöktes av 527 personer. Omkring 100 besökare hittade projektets hemsida via något av Facebook-inläggen.

Beredningen publicerade tre olika sponsrade inlägg på Facebook; ett inför våren, ett inför hösten och ett inför den digitala dialogen. Respektive inlägg hade 100 000 unika besökare och cirka 150 000 visningar vardera.

Dialogerna hade totalt 91 deltagare, varav 85 deltog vid de fysiska dialogerna och sex deltog vid den digitala dialogen.

Kommun/digital	Datum	Anmälda	Deltagare
Surahammar	20 maj	-	10
Sala	21 maj	-	11
Skinnskatteberg	26 maj	-	11
Köping	27 maj	-	4
Västerås	2 juni	-	17
Arboga	3 juni	-	6
Hallstahammar	19 augusti	-	17
Norberg	25 augusti	-	7
Kungsör	26 augusti	-	2
Fagersta	2 september	-	0
Digital via Teams	3 september	13	6
Totalt			91

När det gäller webbformuläret på projektets hemsida inkom 233 anonyma svar.

4.2 Sammanfattning från dialoger och webbsvar

Vid dialogerna diskuterades fem frågeställningar vars resonemang ibland går in i varandra, så som vilka utmaningar som finns och vilken utveckling som efterfrågas. Beredningen har i nedanstående sammanfattning valt att redogöra för de svar som diskuterats vid dialogerna (fråga 4.2.1 - 4.2.5) och lämnats som webbsvar (fråga 4.2.1 - 4.2.3). Det medför att flera aspekter återkommer under flera rubriker.

4.2.1 Vad är bra med kollektivtrafiken?

Tillgänglighet och turtäthet

Kollektivtrafiken i länet upplevs som tillgänglig och pålitlig, särskilt i tätorter där bussarna går ofta och enligt tidtabell. Många uppskattar att det finns både buss och tåg mellan större orter, vilket underlättar pendling. Flexlinjer och anropsstyrd trafik lyfts fram som viktiga för äldre och personer med funktionsnedsättning. Det finns också en önskan om utökade kvällsturer och bättre täckning på landsbygden.

Gratisresor och rabatter

Gratis kollektivtrafik i kommuner som Sala, Hallstahammar och Surahammar får mycket beröm, särskilt för att det underlättar för barn, ungdomar och äldre att ta sig till aktiviteter och service. Rabatter som 40-resorskortet för pensionärer ses som ett stort plus och ett viktigt stöd för ekonomiskt utsatta grupper. Flera uttrycker att dessa insatser gör kollektivtrafiken mer inkluderande och rättvis.

Miljö och hållbarhet

Många ser kollektivtrafiken som ett klimatsmart alternativ till bilen. Elbussar och fossilfria fordon nämns som positiva inslag, och flera uttrycker att de väljer

kollektivt av miljöskäl. Det finns en medvetenhet om att kollektivtrafiken bidrar till minskade utsläpp och ett mer hållbart samhälle, vilket gör den till ett viktigt verktyg i den gröna omställningen.

Bekvämlighet och användarvänlighet

Resenärer uppskattar att bussarna är rena, fräscha och säkra. Möjligheten att betala med kort eller via app gör resandet enkelt, och VL-appen får beröm för att vara tydlig och användarvänlig. Att kunna följa bussen i realtid och att tidtabellerna är lätta att förstå bidrar till en smidig reseupplevelse. Flera nämner också att chaufförerna ofta är trevliga och hjälpsamma.

Sociala och samhälleliga värden

Kollektivtrafiken ses som en demokratisk rättighet – något som alla ska ha tillgång till oavsett ålder, ekonomi eller bilägande. Den möjliggör deltagande i arbetsliv, utbildning och fritid, och bidrar till att minska ensamhet och utanförskap. Särskilt på landsbygden lyfts kollektivtrafiken fram som en nyckel till social sammanhållning och regional utveckling.

4.2.2 Vilka utmaningar ser du med kollektivtrafiken?

Turtäthet och tidtabeller

Många upplever att kollektivtrafiken har för få avgångar, särskilt under kvällar, helger och sommarlov. Det är vanligt att bussar och tåg inte är synkroniserade, vilket leder till missade anslutningar och långa väntetider. Flera invånare efterfrågar tätare turer även utanför rusningstid, samt bättre planering för skiftarbetare och fritidsresor.

Tillgänglighet och geografisk täckning

Tillgången till kollektivtrafik varierar kraftigt beroende på var man bor. Landsbygdsområden saknar ofta helt trafik, vilket gör invånarna beroende av bil. Långa avstånd till hållplatser är ett hinder för äldre, barn och personer med funktionsnedsättning. Flera önskar att nya bostadsområden får kollektivtrafik från start.

Pris och biljettstruktur

Kostnaden för att resa kollektivt upplevs som hög, särskilt jämfört med att ta bilen. Många efterfrågar rabatter för pensionärer, sjukpensionärer, studenter och barnfamiljer. Det finns också ett stort behov av flexibla biljetter, som till exempel 10-resorskort, weekendkort eller deltidspendlarkort, för att bättre passa olika resvanor.

Kvalitet och komfort

Överfulla bussar under rusningstid är ett återkommande problem. Resenärer vittnar om ryckig körning och bristande säkerhet, vilket påverkar både trygghet och komfort. Det finns också oro kring stök och otrygghet på vissa hållplatser och i bussar, särskilt under kvällstid.

Digitala verktyg och information

Flera är missnöjda med de digitala tjänsterna, särskilt nya appar som upplevs som svårarvända eller opålitliga. Det finns ett behov av bättre realtidsinformation, tydligare linjekartor och enklare sätt att boka och köpa biljetter. Många vill kunna köpa olika biljettyper direkt i appen, inklusive rabatterade kort.

Struktur och linjenät

Kritik riktas mot att nästan alla resor måste gå via centrum, vilket förlänger restiden och gör kollektivtrafiken mindre attraktiv. Många efterfrågar tvärlinjer och ringlinjer som binder ihop stadsdelar och orter utan att passera resecentrum. Det finns också önskemål om fler direktbussar mellan mindre orter och större knutpunkter.

4.2.3 Hur skulle du vilja att kollektivtrafiken utvecklas?

Turtäthet och tidtabeller

Många önskar fler avgångar under kvällar och helger, samt bättre synkronisering mellan buss och tåg. Tidtabeller upplevs som otillräckliga, särskilt under sommaren och på landsbygden. Flera efterfrågar tätare turer även utanför rusningstid och bättre planering för fritidsresor.

Tillgänglighet och geografisk täckning

Tillgången till kollektivtrafik varierar kraftigt beroende på bostadsort. Landsbygdsområden saknar ofta trafik, vilket gör invånarna beroende av bil. Fler hållplatser och utökad anropsstyrd trafik efterfrågas för att öka tillgängligheten.

Pris och biljettstruktur

Biljettpriserna upplevs som höga, vilket gör kollektivtrafiken mindre attraktiv. Många efterfrågar rabatter för pensionärer, studenter och barnfamiljer. Flexibla biljettyper som 10-resorskort och weekendkort är önskade alternativ.

Kvalitet och komfort

Resenärer lyfter fram behovet av tryggare och mer bekväma resor. Överfulla bussar och bristande körstil påverkar upplevelsen negativt. Flera önskar bättre säkerhet och komfort, särskilt under rusningstid.

Digitala verktyg och information

Digitala tjänster som appar och realtidsinformation behöver förbättras. Många vill ha enklare sätt att boka och köpa biljetter, samt tydligare linjekartor. Det finns ett behov av att kunna hantera olika biljettyper direkt i appen.

Struktur och linjenät

Kritik riktas mot att resor ofta måste gå via centrum, vilket förlänger restiden. Tvärlinjer och ringlinjer efterfrågas för att förbättra förbindelser mellan orter. Direktbussar mellan mindre orter och större knutpunkter är ett vanligt önskemål.

4.2.4 Vad behövs för att kollektivtrafiken ska utvecklas som du vill?

Förbättrad turtäthet och tidtabeller

Många efterfrågar tätare avgångar, särskilt under kvällar, helger och sommarlov. Det finns ett behov av bättre synkronisering mellan buss och tåg för att undvika långa väntetider. Flera invånare vill se mer frekvent trafik även i glesbygd och mindre orter för att kollektivtrafiken ska bli ett attraktivt alternativ.

Lägre priser och bättre biljettlösningar

Höga biljettpriser upplevs som ett hinder för att välja kollektivtrafik. Många föreslår rabatter för pensionärer, ungdomar, studenter och sjukpensionärer. Flexibla biljetter som 10-resorskort, weekendkort och deltidspendlarkort efterfrågas för att bättre passa olika resbehov.

Förbättrad tillgänglighet och geografisk täckning

Flera orter, särskilt på landsbygden, saknar kollektivtrafik helt eller har mycket begränsad service. Invånare vill se fler hållplatser, kortare avstånd till kollektivtrafik och bättre täckning i nya bostadsområden. Anropsstyrd trafik och flexlinjer ses som lösningar som bör utvecklas vidare.

Komfort och trygghet

Resenärer efterfrågar tryggare och bekvämare resor. Det handlar om säkra hållplatser, lugnare körstil och bättre bemötande från förare. Trygghet på kvällstid och i överfulla bussar är särskilt viktigt för att fler ska våga välja kollektivtrafik.

Digitala tjänster och information

Många vill ha bättre digitala verktyg för att planera och genomföra resor. Det finns behov av tydligare linjekartor, realtidsinformation och enklare bokning via app. Att kunna köpa biljetter direkt i appen, inklusive rabatterade alternativ, är ett återkommande önskemål.

Smidigare linjestruktur

Kritik riktas mot att de flesta resor måste gå via centrum, vilket förlänger restiden. Flera föreslår tvärlinjer och ringlinjer som binder ihop stadsdelar och orter utan att

passera resecentrum. Direktbussar mellan mindre orter och större knutpunkter efterfrågas för att göra resandet mer effektivt.

4.2.5 Vad behövs för att fler ska välja att resa kollektivt?

Turtäthet och tillförlitlighet

Många betonar vikten av tätare turer, särskilt under kvällar och helger. Det är avgörande att kollektivtrafiken är pålitlig – att avgångar inte ställs in och att tidtabeller hålls. Fasta linjer kompletterade med anropsstyrd trafik ses som en lösning för att möta olika behov.

Pris och biljettsystem

Prisvärdhet är centralt för att fler ska välja kollektivtrafik. Förslag inkluderar flexibla biljetter för deltidspendlare, weekendkort, pensionärsrabatter och ett nationellt biljettsystem. Enkelhet i betalning och samordning över länsgränser efterfrågas.

Tillgänglighet och fysisk närhet

Kollektivtrafiken behöver vara tillgänglig för alla – även för dem utan bil eller med funktionsnedsättning. Fler hållplatser nära bostäder, pendlarparkeringar och bättre belysning vid hållplatser är viktiga faktorer. Även lokaltrafik i mindre orter som Kolsva och Virsbo lyfts fram.

Information och kommunikation

Brist på tydlig information är ett hinder. Resenärer vill ha lättillgänglig och aktuell information om tider, avvikelser och biljetter – gärna via digitala kanaler men också fysiska foldrar. Det behövs bättre kommunikation om kollektivtrafikens fördelar.

Komfort, trygghet och bemötande

Trygghet på kvällstid, respektfullt bemötande från förare och säkra hållplatser är viktiga för resenärernas upplevelse. Komfort och enkelhet i resandet – exempelvis att slippa byten mellan tåg och buss – påverkar viljan att välja kollektivt.

Samverkan och lokal anpassning

Flera efterfrågar bättre samverkan mellan kommuner, regioner och företag. Kollektivtrafiken bör anpassas efter lokala behov, exempelvis arbetspendling till Skinnskatteberg. Dialog med invånare och arbetsgivare ses som en nyckel till utveckling.

4.3 Beredningens analys och slutsatser

Turtäthet och tillförlitlighet

Kollektivtrafikens turtäthet är avgörande för att möta invånarnas behov. Många efterfrågar tätare avgångar under kvällar, helger och sommarlov, samt bättre synkronisering mellan buss och tåg. Fasta linjer kompletterade med anropsstyrd trafik ses som en lösning för att öka tillgängligheten. Tillförlitlighet är också viktigt – att avgångar inte ställs in och att tidtabeller hålls.

Pris och biljettsystem

Biljettpriser upplevs ofta som höga, vilket gör kollektivtrafiken mindre attraktiv. Rabatter för pensionärer, ungdomar, studenter och sjukpensionärer efterfrågas. Flexibla biljetter som 10-resorskort, weekendkort och deltidspendlarkort är populära för att passa olika resvanor. Enkelhet i betalning och samordning över länsgränser efterfrågas.

Tillgänglighet och geografisk täckning

Tillgången till kollektivtrafik varierar kraftigt mellan tätorter och landsbygd. Flera mindre orter saknar helt trafik, vilket gör invånarna beroende av bil. Fler hållplatser nära bostäder, pendlarparkeringar och bättre belysning vid hållplatser efterfrågas. Anropsstyrd trafik och flexlinjer ses som viktiga lösningar för ökad tillgänglighet.

Komfort, trygghet och bemötande

Resenärer vill ha bekväma och trygga resor med rena bussar och säkra hållplatser. Överfulla bussar, särskilt under rusningstid, är ett återkommande problem. Bemötandet från förare är viktigt – vänlighet och respekt uppskattas. Trygghet på kvällstid och lugn körstil är avgörande för att fler ska våga resa kollektivt.

Digitala tjänster och information

Digitala verktyg som appar och realtidsinformation är viktiga för en smidig reseupplevelse. Flera är missnöjda med nuvarande appar som upplevs som svårhanterade eller opålitliga. Resenärer vill ha tydliga linjekartor, enkel bokning och möjlighet att köpa biljetter direkt i appen. Bättre kommunikation om kollektivtrafikens fördelar efterfrågas också.

Struktur, samverkan och lokal anpassning

Kritik riktas mot att de flesta resor måste gå via centrum, vilket förlänger restiden. Tvärlinjer och ringlinjer som binder ihop stadsdelar och orter utan att passera resecentrum efterfrågas. Samverkan mellan kommuner, regioner och arbetsgivare är viktigt för att kollektivtrafiken ska möta lokala behov. Dialog med invånare ses som en nyckel till utveckling och ökad användning.

4.4 Beredningens förslag

Beredning för invånardialog föreslår regionfullmäktige att beakta de slutsatser som framkommit av dialogerna i det fortsatta arbetet med uppdateringen av regionalt trafikförsörjningsprogram.